

Ayşe Almıla TANRIVERDİ

**İDÂRÎ YARGILAMA HUKUKU
AÇISINDAN TESPİT DAVASININ
UYGULANABİLİRLİĞİ**

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR CETVELİ.....	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM MEDENÎ USUL HUKUKU AÇISINDAN TESPİT DAVASI

I. GENEL AÇIKLAMA	3
II. TESPİT DAVASININ GENEL TANIMI.....	3
III. MEDENÎ USUL HUKUKUNDA TESPİT DAVASININ TARİHİ SÜREÇTEKİ GELİŞİMİ.....	8
A. TESPİT DAVASININ İÇTİHATLARLA DOĞUŞU	9
B. 6100 SAYILI HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU'NDAN ÖNCE YASALARLA DÜZENLENEN TESPİT DAVALARI.....	16
C. 6100 SAYILI HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU'NDA TESPİT DAVASI.....	31
IV. MEDENÎ USUL HUKUKUNDA TESPİT DAVASININ HUKUKÎ NİTELİĞİ	35

V. MEDENÎ USUL HUKUKUNDA TESPİT DAVASININ BENZERLERİYLE İLİŞKİSİ VE KARŞILAŞTIRILMASI	41
A. EDA DAVASI İLE İLİŞKİSİ	42
B. DELİL TESPİTİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	55
C. BELİRSİZ ALACAK DAVASI İLE KARŞILAŞTIRILMASI.	59
VI. MEDENÎ USUL HUKUKUNDA TESPİT DAVASININ ŞARTLARI.....	62
A. HUKUKÎ İLİŞKİ ŞARTI.....	63
B. HUKUKÎ YARAR ŞARTI.....	71
C. MADDÎ VAKIALAR İÇİN TESPİT DAVASI AÇILAMAMASI	84
VII. MEDENÎ USUL HUKUKUNDA TESPİT DAVASININ TÜRLERİ.....	87
A. MÜSPET TESPİT DAVASI.....	87
B. MENFİ TESPİT DAVASI.....	89
VIII. MEDENÎ USUL HUKUKUNDA TESPİT DAVASININ SONUÇLARI	95

İKİNCİ BÖLÜM
İDÂRÎ YARGILAMA HUKUKU AÇISINDAN
TESPİT DAVASI

I. İDÂRÎ YARGILAMA HUKUKUNDA TESPİT DAVASININ TARİHİ SÜRECİ	101
II. ÜLKE UYGULAMALARINDA İDÂRÎ YARGIYA İLİŞKİN TESPİT DAVASI	103
A. AVRUPA BİRLİĞİ ÖRNEĞİ.....	103
B. FRANSA ÖRNEĞİ	107
C. ALMANYA ÖRNEĞİ	109
D. İNGİLTERE ÖRNEĞİ.....	113
E. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ÖRNEĞİ.....	119

III. İDÂRÎ YARGILAMA HUKUKUNDA TESPİT DAVASININ HUKUKÎ NİTELİĞİ	121
IV. İDÂRÎ YARGILAMA HUKUKUNDA TESPİT DAVASININ BENZERLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI ..	129
A. DELİL TESPİTİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	130
B. YORUM DAVASI İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	136
V. 2577 SAYILI İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU BAĞLAMINDA TESPİT DAVASI	140
VI. İDÂRÎ YARGI YETKİSİNİN SINIRI BAĞLAMINDA TESPİT DAVASI	147
VII. İDÂRÎ YARGIYI İLGİLENDİREN YÜKSEK YARGI KARARLARINDA TESPİT DAVASI.....	165
A. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ KARARLARINDA TESPİT DAVASI	165
B. DANIŞTAY KARARLARINDA TESPİT DAVASI.....	179
C. ASKERÎ YÜKSEK İDÂRE MAHKEMESİ KARARLARINDA TESPİT DAVASI	185
D. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARINDA TESPİT DAVASI	192

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İDÂRÎ YARGILAMA HUKUKUNDA TESPİT DAVASINA İLİŞKİN TARTIŞMALAR

I. DAVA TÜRÜ OLARAK VARLIĞI	203
A. İHTİYAÇ OLUP OLMADIĞI.....	204
B. 2577 SAYILI İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU'NUN 10. MADDESİNİN TESPİT DAVASININ MUADİLİ OLUP OLMADIĞI.....	211
II. KABUL EDİLEBİLİRLİĞİ	215
A. KABUL EDİLMESİNİN SONUÇLARI	216
B. KABUL EDİLMEMESİNİN SONUÇLARI	221

1. Hukukî Taleplerin Karşılanamaması.....	221
2. Tespitin İptal Davası İçinde Talep Edilmesi.....	223
3. Tespitin Tam Yargı Davası İçinde Talep Edilmesi	228
III. UYGULAMA ALANI	231
A. HUKUKÎ İLİŞKİLER AÇISINDAN	232
B. İDÂRÎ İŞLEMLER AÇISINDAN	233
1. İdârî İşlemin Yokluğunun Tespiti Açısından	234
2. Diğer Tespit Talepleri Açısından.....	243
C. İDÂRÎ EYLEMLER AÇISINDAN	249
D. İDÂRÎ SÖZLEŞMELER AÇISINDAN	251
IV. GÖREVLİ MAHKEME.....	253
V. TESPİT HÜKMÜNÜN UYGULANMASI	262
VI. KABUL EDİLİŞ BİÇİMİ	263
A. İÇTİHATLARLA KABUL EDİLMESİ BEKLENTİSİ.....	264
B. KANUNLA DÜZENLENMESİ GEREKTİĞİ GÖRÜŞÜ ..	268
1. Tespit Davasının 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda Düzenlenen Dava Türlerine Etkisi.....	269
a. İptal Davasına Etkisi.....	270
b. Tam Yargı Davasına Etkisi.....	275
2. Tespit Davasının Kanunî Düzenlemesinde Bulunması Gereken Özellikler	279
SONUÇ	285
KAYNAKLAR	297